

DOI No: <http://dx.doi.org/10.29228/Joh.50041>

Authenticity process is conducted by

Makale Türü: Araştırma makalesi

Geliş Tarihi: 21-03-2021

Kabul Tarihi: 07-05-2021

On-line Yayın: 30-06-2021

Article Type: Research article

Submitted: 21-03-2021

Accepted: 07-05-2021

Published Online: 30-06-2021

Atıf Bilgisi / Reference Information

Aktaş, E. (2021). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki Okuma Kazanımlarının Yaratıcı Okumaya Uygunluğu. *Journal of History School*, 52, 1758-1784.

2019 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NDAKİ (1-8. SINIFLAR) OKUMA KAZANIMLARININ YARATICI OKUMAYA UYGUNLUĞU

Elif AKTAŞ¹

Öz

Türkçe dersinin öğrenme alanlarından biri olan okuma, öğrencinin yaşam boyu kullanacağı temel becerilerden biridir. Bu anlayıştan hareketle, Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP), öğrencilerin birinci sınıftan sekizinci sınıfa kadar okuma-anlama becerilerini geliştirmeye odaklanmaktadır. Okuma becerisinin geliştirilmesinde son zamanlarda yaratıcı okuma, eleştirel okuma, tahmin ederek okuma, tartışarak okuma, soru sorarak okuma, canlandırarak okuma gibi alternatif okuma yöntem ve teknikleri ön plana çıkmıştır. Bunlar içerisinde özellikle yaratıcı okuma; okuduğunu anlama becerisini, okuma motivasyonunu ve okuma tutumunu olumlu yönde etkileyen önemli bir teknik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, TDÖP'deki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluğunu tespit etmektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak ilgili literatürün derlenmesiyle oluşturulan 'Yaratıcı Okumaya Uygunluk Ölçütleri' formu kullanılmıştır. Araştırmanın inceleme nesnelerini ise 2019 TDÖP'deki okuma kazanımları oluşturmaktadır. Nitel bir yaklaşımla desenlenen araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 2019 TDÖP'deki ilkökul düzeyinde (1-4. sınıflar) yer alan toplam 103 okuma kazanımından 14'ünün; ortaokul düzeyinde yer alan 142 okuma kazanımının 15'inin yaratıcı okumaya uygun olduğu tespit edilmiştir. İlkokuldan ortaokula kadar okuma kazanımlarındaki sayısal

¹ Doç. Dr., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, elif.aktas@alanya.edu.tr, Orcid: 0000-0001-5573-2274

artışa rağmen yaratıcı okumaya uygun kazanımların aynı oranda artmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Öğretimi, Yaratıcı Okuma, Okuma, Türkçe Dersi Öğretim Programı.

Suitability of Reading Outcomes in the Turkish Course Curriculum in 2019 for Creative Reading

Abstract

Reading, which is one of the learning areas of the Turkish course, is one of the basic skills that the student will use throughout his/her life. Based on this understanding, the curricula of the Turkish course focus on improving students' reading-comprehension skills from first grade to eighth grade. Recently, alternative reading methods and techniques such as creative reading, critical reading, guessing reading, reading by discussion, reading by asking questions and reading by acting have come to the fore in improving reading skills. Among these, especially creative reading emerges as an important technique that positively affects reading comprehension skills, reading motivation and reading attitude. This study aims to determine the suitability of reading outcomes in Turkish Course Curriculum (TCC) for creative reading. In the study, "Creative Reading Conformity Criteria Form" determined by the compilation of the relevant literature was used as the data collection tool. The study objects of the research constitute the reading outcomes in the 2019 Turkish Course Curriculum (TCC). Document analysis method was used in the research, which was designed with a qualitative approach. Content analysis and descriptive analysis, which are among qualitative research techniques, were used in the analysis of the data. As a result of the research, it was determined that 14 out of 103 reading outcomes at primary school level (grades 1-4) in 2019 TCC and 15 out of 142 reading outcomes at secondary school level were suitable for creative reading. Despite the numerical increase in reading outcomes from primary to secondary school, it was determined that the outcomes suitable for creative reading did not increase at the same rate.

Keywords: Turkish Language Education, Creative Reading, Reading, Turkish Course Curriculum.

GİRİŞ

Ana dili öğretiminin en önemli boyutunu oluşturan ve çok yönlü bir beceri olan okuma; bilgiye ulaşmanın, iletişim kurmanın, öğrenmenin ve kendini geliştirmenin en etkin yollarından biri olup yeni bir anlam kurma etkinliği olarak nitelendirilmektedir (Sever, 2015, s. 13; Cemiloğlu, 2004, s. 164).

Güneş (2007, s. 40) okumayı, “yazıları görme, algılama, düşünme, anlama, ilişkilendirme, eleştirme, zihinde yapılandırma gibi göz ve beynin çeşitli işlevlerinden oluşan karmaşık bir süreç” olarak tanımlamaktadır. Zihinsel çıkarımın ön planda olduğu anlamsal bir faaliyet olan okumanın amacı, metinde yazarın vermek istediği iletiyi anlamaktır. Bu açıdan okuma faaliyeti mutlaka anlam kurma ile neticelenmelidir. Anlam kurma ile sonuçlanmayan okumalar, sadece seslendirme düzeyinde kalmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 77). Çünkü okuma, sembollerin çözülmesinden ziyade metinde verilmek istenenlerin anlamlandırılmasını içerir (Ateş, 2008; Temizkan, 2008).

Okunan veya dinlenen/izlenen metinde iletilmek isteneni ortaya çıkarma olarak açıklanan anlama süreci, ön bilgilerden hareketle metnin yeniden inşa edilmesine dayalıdır (Güneş, 2013; Yılmaz, 2008, s. 133; Akyol, 2019, s. 4). Okunan bir metindeki kelimeleri seslendiren okuyucu, sözcükleri zihninde anlamlandırır ve iletiyi çözer. Bunun yanı sıra anlama, kavrama, sınıflama, sıralama, zihinde yapılandırma, ilişki kurma, yorumlama ve değerlendirme yapmak da gereklidir (Güneş, 2000, s. 59). Bireylerin okudukları ya da dinlediklerini tartışması, eleştirmesi, sorgulaması ve yorumlaması için anlama şarttır. Oldukça karmaşık ve üst düzey bir beceri olan okuduğunu anlama, ön bilgi ve deneyimlerle metinde verilmek istenen iletiyi çözümlenerek bunlara anlam yüklemek ve metinlerden öğrenilenleri sentezleyerek yeni fikirlere ulaşmaktır (Akyol, 2019, s. 4; Yılmaz, 2008).

Dünyadaki eğitim sistemleri sadece bilgili değil yaratıcı düşünen bireyler de yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Wang, 2012, s. 38). Özellikle günümüzde yaratıcılık her alanda önem kazanan bir beceridir. Honig’e (2001) göre yaratıcılık; orijinallik, özgünlük, hayal gücünü kullanma, yeni şeyler keşfetme, yapılmayanları yapma, söylenmeyeni söyleme anlamına gelen bir beceridir. Foster’e (2005) göre ise, bireylerde bulunan farklı düşüncenin açığa çıkarılma sürecidir. Okuma sürecinin aktif şekilde yapılandırılabilmesi ve okurlarda yaratıcılığın ön plana çıkması için yaratıcı okuma etkinliklerinin önemi büyüktür. Okumanın yaratıcı olması için farklı düşünme, tahmin etme, yeniden üretme, sentez, değerlendirme yapabilme gibi becerilerin okuma sürecinde aktif bir şekilde kullanılması gerekmektedir. Sever’e (2010) göre okuyucu yaratıcı okuma sürecinde yazarın anlattıklarını kendi deneyimleriyle birleştirmek ve hayal gücüyle zenginleştirerek metni yeniden yaratmak durumundadır. Böyle bir okuma süreci de çok yönlü düşünme esasına dayalı yaratıcı düşünce üretmeyi gerektiren eğlenceli bir etkinliğe dönüşmektedir (Uzun, 2009, s. 18).

Türkçe dersinin temel amaçlarından birisi de öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırmaktır. Bu becerinin erken yaşlarda kazandırılması oldukça

önemlidir. Öğrencilerin okuma motivasyonlarının düşük olduğu bilinen bir gerçektir (Yıldız, 2013). Kültür Bakanlığı'nın mevcut durumu ortaya koyarak okuma kültürünün yaygınlaştırılması ve teşvik edilmesi amacıyla hazırladığı 2019 yılı Türkiye Okuma Kültürü Haritası'na göre Türk insanının sadece %42,8 düzenli okuma alışkanlığına sahiptir (Kültür Bakanlığı, 2019). Özellikle okul sıralarında öğrencilerin okumaya karşı ilgi ve motivasyonlarını artırmak için farklı stratejiler kullanmak gereklidir. Yaratıcı okuma da bunlardan biridir.

Moorman ve Ram'a göre (1994, s. 1) çoğu okuma aslında bir yaratıcı okumadır. Bu açıdan yaratıcılık, okumanın doğal bir bileşenidir. Metindeki değişik bilgi kaynakları arasında var olan etkileşimi kavrama ve anlama demek olan yaratıcı okuma, yazarın ve metnin iletmek istediği mesajın okur tarafından farklı yorumlanmasıdır. Yaratıcı okuma, bir metnin ne demek istediğinden çok onu okuyanın metni yeniden üretmesi, inşa etmesi ve yapılandırmasıdır (Yavuz, 2018; Moorman ve Ram, 1994). Adams'a (1968) göre yaratıcı okuma, metnin açıkça ilettiği anlamın yanında ima edilen anlamlara ulaşma, metni eleştirel gözle yeniden değerlendirme amacıyla yapılan okumadır (akt. Kasap, 2019, s. 16). Yaratıcı okumada okuyucu, metinde açıkça söylenmeyenlerden hareket ederek yazarın anlatmak istediklerini kendi deneyimleriyle birleştirip yeni anlamlar bulmaya ve orijinal fikirler üretmeye çalışır. Yaratıcı okur, okuduğu metni ön bilgileriyle değerlendiren, deneyimleriyle birleştiren, metne kendi bakış açısını katan üst düzey bir okurdur (İncik, 2012). Bu bağlamda bireylerin okudukları metinle aktif bir etkileşimde olmaları ve yeni şeyler üretmeleri ideal bir okuyucudan beklenen bir tutum hâline gelmiştir (Yurdakal, 2018, s. 28).

Yaratıcı okuma, okunan metni farklı boyutlarıyla değerlendirme, metni yeniden inşa etme olarak tanımlanabilir. Bireye başta yaratıcılık olmak üzere anlama, sorgulama, olaylar arasında ilişki kurma, duygu ve düşüncelerini etkili bir şekilde ifade etme, nitelikli iletişim kurma gibi becerileri de kazandırır (Susar Kırmızı ve Kasap, 2017). Yaratıcı okuma; yazılı, görsel veya işitsel bir okuma ürününün yeniden ortaya konması, yeni bakış açılarıyla değerlendirilmesi veya düşlenenlerin okunan üründe biçimlenmesidir (Aytan, 2016, s. 300).

Çotuksöken (2006) yaratıcı okumayı; öğrencinin metinde anlatılanlarla kendi yaşamı arasında ilişki kurduğu, olayların içine dâhil olduğu, metindeki karakterlerle etkileşim kurduğu ve hayal gücünü kullandığı bir okuma biçimi olarak tarif eder. Yaratıcı okuma; anlama, kavrama, sorgulama, anlatılanlarla ilişki kurma, analiz, sentez ve değerlendirme yapabilme gibi yaratıcılık becerilerini ön plana çıkaran üst düzey bir beceridir. İşlevsel okuma anlamına da gelen yaratıcı okuma, metni anlamının ötesinde metinde açıkça belirtilmeyen yani ima edilen fikirlerin okuyucu tarafından anlaşılmasıdır (Aytan, 2014, s. 11,

38). Bunun için de okuma sürecinde yaşam deneyimleri, gözlemler ve ön bilgiler devreye girmelidir.

Yaratıcı okuma sürecinde gerçekleştirilebilecek etkinlikler; okunanları zihninde canlandırma, okunanlardaki ayrıntıya inme, okunanları yeniden oluşturma ve okunanların ötesine geçme olarak dört aşamada toplanmıştır. Bu aşamalarda çeşitli etkinlikler planlanarak yaratıcı okuma gerçekleştirilebilir. Torrance ve Myers'a (1970) göre bir birey yaratıcı okuma yaptığında, okuduğu metindeki sorunlara, olasılıklara ve eksikliklere karşı duyarlıdır. Okuyucu bu eksiklikleri tamamlamak için yaratıcı düşünme becerisini kullanarak olaylar arasında yeni ilişkiler kurar, hipotezler geliştirir ve alakasız bilgileri saf dışı bırakarak okuduğu metni tutarlı bir bütün hâline getirir (Adams, 1968'den akt. Kasap, 2019).

Okuma eylemini tekdüze olmaktan çıkararak eğlenceli hâle getiren yaratıcı okuma sürecinde; hayal gücü, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi becerilerin aktif olarak kullanılması esastır. Bu özellikleriyle yaratıcı okumanın öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerinin gelişimine önemli katkısı olduğu düşünülmektedir (Kasap, 2019, s. 5).

Yaratıcı okumada okurun aktif olması oldukça önemlidir. Okuma sırasında okuyucunun zihni yaratıcı düşüncelerle meşgul olur ve bu da zihnin sürekli uyanık kalmasını sağlar. Kıran'a (2011) göre metnin anlamını yeniden yapılandıran ve bu sayede metni yeniden üreten okur, yaratıcı okurdur. Okuyucu bir metni okurken deneyimlerini de dikkate alıp metnin yazıldığı koşullar hakkında araştırma yapar ve okuduklarına kendi tahminlerini de katarsa yazarın anlatmak istediğinden daha fazlasını alabilir. Yazarın niyetlerinin, fikirlerinin, olaylara bakış açısının anlaşılmasıyla sınırlı kalan bir okuma, okuyucunun yaratıcı okuma ile ulaşabileceklerinden daha az anlam içerir (Kasap, 2019, s. 16).

Yaratıcı okuma etkinliklerinin sınıf içerisinde somut bir şekilde uygulanabilmesi için bazı etkinlikler yapılabilir (Yılmaz, 2014; Kasap, 2019):

- Yaratıcı okuma etkinliği merak uyandırma ile başlar. Bu aşamada metnin başlığından, görsellerinden, anahtar kelimelerinden ya da bir bölümünden çeşitli tahmin çalışmaları yaptırılabilir. Merak uyandırma aşaması metnin türüne ve öğretmenin hayal gücüne bağlı olarak zenginleştirilebilir.
- Yaratıcı okuma etkinliklerinin ikinci aşaması etkileşimli okumadır. Buna aktif okuma da denebilir. Etkileşimli ya da aktif okuma beden dilinin, jest ve mimiklerin, ses tonunun, aksesuarların, kostüm ve dekorun okuma sürecinde metnin uygun yerlerinde kullanılmasıdır. Bu aşamada canlandırarak okuma (okuma tiyatrosu) tekniğinden de yararlanılabilir.

- Metnin tamamını ya da bir kısmını okuduktan sonra metinle ilgili sanat etkinlikleri yapma da yaratıcı okumanın son aşamasını oluşturur. Sanat etkinlikleri, okunan metinden hareketle resim yapma, şiir yazma, metnin bir kısmını canlandırma, metne farklı bir son yazma ya da metnin bazı bölümlerini değiştirme gibi etkinlikleri içerir.

Öğrencilerin yaratıcı okuma becerisini geliştirmek için aşağıdaki hususlara dikkat edilmesi gerekmektedir:

- Yaratıcı okumaya ve yaratıcı düşünmeye uygun yazınsal metinlerin ve yöntemlerin seçilmesi,
- Sözel iletişimin ve metin sonlarında sorulacak soruların yaratıcılığı geliştirecek şekilde yapılandırılması,
- Okuma görevlerinin düşünme kabiliyetini geliştirici, ufuk açıcı ve hayal gücünü geliştirici şekilde verilmesi,
- Okuma yapılacak ortamın yaratıcılığı kısıtlamayacak şekilde yapılandırılması (Yurdakal, 2018, s. 131-132).

Okumanın daha etkin, kalıcı ve işlevsel hâle getirebilmesi için yaratıcılığın ön plana çıkarılması gerekmektedir. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda da öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek amaçlanmıştır (MEB, 2019). Bu anlayış doğrultusunda okumanın yaratıcı bir eylem olarak tanımlanması ve kazanımların bu şekilde düzenlenmesi, okuduğunu anlama becerisinin de gelişmesini sağlayacaktır.

Yaratıcı okuma üzerine yapılan çalışmalarda yaratıcı okuma etkinliklerinin öğrencilerin okuma tutumuna, yaratıcılığına, eleştirel düşünme becerisine, yaratıcı yazma becerisine, okuduğunu anlama becerisine olumlu yönde etkileri olduğu (Yılmaz, 2009; Uzun, Bozkurt, Erdoğan, 2011; Hızır, 2014; Aytan, 2016; Susar Kırmızı ve Kasap, 2017; Yurdakal, 2018; Kasap, 2019; Yurdakal ve Susar Kırmızı, 2020; Han, 2020) ayrıca uygulamalar sürecinde öğrencilerin yaratıcı okuma süreci, yöntemi ve uygulamalarıyla ilgili olumlu görüşe sahip oldukları görülmüştür (Türkel ve Ünlüçömert, 2013; Kasap, 2019). Ancak ilgili literatürde Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluğu ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dil becerilerini yaratıcılığa uygunluk açısından inceleyen çalışmalara bakıldığında yalnızca yazma kazanımlarına odaklanıldığı dikkat çekmektedir (Bulut ve Çiftçi, 2014; Uygun ve Çetin, 2020; Sarıkaya, 2020). Bu eksiklikten hareketle bu çalışmada 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki (TDÖP) okuma kazanımlarının

yaratıcı okumaya ne denli uygun olduğunu tespit etmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlerle cevap aranmıştır:

1. 2019 TDÖP’de yer alan ilkokul (1-4. sınıflar) düzeyindeki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluk düzeyi nedir?
2. 2019 TDÖP’de yer alan ortaokul (5-8. sınıflar) düzeyindeki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluk düzeyi nedir?

YÖNTEM

2019 TDÖP’deki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluk düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalarda gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılır; algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir süreç izlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada da veri toplama aracı olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırılması hedeflenen olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan doküman incelenmesi, ilgili belgelerin bulunması, incelenmesi ve senteze varılması aşamalarından oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016; Karasar, 2007). Aynı zamanda doküman incelemesi, mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli bir şekilde incelenmesi anlamına gelmektedir. Bu çalışmada da 2019 TDÖP’deki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygun olup olmadığı doküman incelemesi yöntemiyle belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmada İncelenen Dokümanlar

Araştırmada 2019 TDÖP’deki okuma kazanımları (1-8. sınıflar) yaratıcı okumaya uygunluk durumu açısından incelenmiştir. Dolayısıyla söz konusu programda yer alan 1-8. sınıf düzeyindeki okuma kazanımları, bu araştırmada doküman olarak kullanılmıştır.

Tablo 1

2019 Türkçe dersi öğretim program'ında yer alan okuma kazanımlarının sınıf düzeylerine dağılımı

	Sınıf	Akıcı okuma (f)	Söz varlığı (f)	Anlama (f)	Toplam
	1	-	-	12+7	19
İlkokul (1-4. Sınıf)	2	6	3	10	19
	3	6	4	18	28
	4	6	6	25	37
Toplam		18	13	72	103
	5	4	7	23	34
Ortaokul (5-8. Sınıf)	6	4	9	22	35
	7	4	9	25	38
	8	4	7	24	35
Toplam		16	32	94	142
Genel Toplam		34	45	166	245

Tablo 1'e bakıldığında okuma kazanımlarının akıcı okuma, söz varlığı ve anlama olmak üzere 2-8. sınıflarda üç başlık altında ele alındığı görülmektedir. Yalnızca 1. sınıfta akıcı okuma yerine okumaya hazırlık basamağı bulunmaktadır. Bu basamakta da toplam 12 kazanıma yer verilmiştir. 2019 TDÖP'de 1 ve 2. sınıflarda 19; 3. sınıflarda 28; 4. sınıflarda 37; 5. sınıflarda 34, 6. sınıflarda 35, 7. sınıflarda 38 ve 8. sınıflarda 35 kazanım olmak üzere toplam 245 okuma kazanımına yer verildiği görülmektedir. Bunun yanı sıra ilkökul düzeyinde toplam 103, ortaokul düzeyindeyse toplam 142 okuma kazanımının olduğu dikkat çekmektedir. Programda akıcı okuma düzeyinde toplam 34; söz varlığı düzeyinde toplam 45; anlama düzeyinde ise toplam 166 okuma kazanımına rastlanmaktadır. Bu doğrultuda okuma kazanımlarının en çok anlama, en az ise akıcı okuma basamağında yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Genel olarak sınıf seviyesi arttıkça okuma kazanımlarının da arttığı gözlenmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada yaratıcı okuma ölçütlerini tespit etmek için ilgili literatür taranarak araştırmacı tarafından oluşturulan '*Yaratıcı Okumaya Uygunluk Ölçütleri*' formu kullanılmıştır. Formun oluşturulmasında önce kapsamlı bir literatür araştırması yapılmış (Moorman ve Ram, 1994; Çotuksöken, 2006; Kasap, 2019; İncik, 2012; Yılmaz, 2014; Aytan, 2014; Susar Kırmızı ve Kasap, 2017; Yurdakal, 2018; Han, 2020) ardından Türkçe eğitimi alan uzmanlarının (n=3) görüşlerinden faydalanılmıştır. Bu doğrultuda araştırma kapsamındaki okuma kazanımları, yaratıcı okuma ölçütlerine uygunluk bakımından

sınıflandırılmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra son şekli verilen formda 6 ana kategoriye/temaya ve 28 alt maddeye yer verilmiştir.

Tablo 2

Yaratıcı okuma ölçütlerine uygunluk ölçütleri

Temalar	Kod ve Kategoriler	Evet	Hayır
Tahmin Etme	Başlıktan konuyu ya da içeriği tahmin etme Görsellerden konuyu ya da içeriği tahmin etme Anahtar sözcüklerden konuyu ya da içeriği tahmin etme Metnin başını, ortasını ya da sonunu tahmin etme Metnin sonrası hakkında tahminlerde bulunma		
Farklı düşünme	Metinde geçen olayların nedenlerini düşünme Gerçek ve kurgusal olan üzerinde düşünme Metindeki sorunlara farklı çözüm yolları üretme Metindeki düşüncelerle kendininkiler arasında benzerlik/farklılık bulma Yazarın bakış açısıyla kendininkiler arasında benzerlik/farklılık bulma		
Etkileşimli okuma	Karakterlerle içten içe konuşma/onlara soru sorma Karakterlerle ve/veya yazarla empati kurma Karakterlere ve/veya yazara sempati/antipati gösterme Canlandırarak okuma/okuma tiyatrosu yöntemi ile okuma		
Metni yeniden oluşturma	Metnin bir bölümünü değiştirme/yeniden yazma Metni devam ettirme Metne farklı başlık bulma Metni farklı bir formda (şiir, öykü vb.) yeniden yazma Metinden hareketle resim çizme ya da beste yapma Metne karakter ekleme/ Metinden karakter çıkarma Metnin çeşitli bölümleri için ekleme/çıkarmalar yapma Metni dramatize etme		
Metin dışı anlam kurma	Metinde olmayan şeyler hakkında düşünme Metinde anlatılanlarla yaşam arasında ilişki kurma Metinde anlatılanlarla kendi yaşamı arasında ilişki kurma Metinler arasında çeşitli yönlerden karşılaştırma yapma		
Değerlendirme	Metin hakkında görüşlerini açıklama Metni beğenip beğenmediğini gerekçeleriyle söyleme		

Tablo 2 incelendiğinde yaratıcı okumaya uygunluk ölçütleri formu; tahmin etme, farklı düşünme, etkileşimli okuma, metni yeniden oluşturma, metin dışı anlam kurma ve değerlendirme olmak üzere altı kategoriden oluşmaktadır. Alt kategorilerde ise toplam 28 madde yer almaktadır. En az madde değerlendirme kategorisinde yer alırken en fazla madde metni yeniden oluşturma kategorisinde yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada verilerin analizi, betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılarak yapılmıştır. Ham verilerin okuyucunun anlayabileceği ve gerektiğinde kullanılabileceği bir şekilde dönüştürülmesi anlamına gelen betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenleyerek ve yorumlayarak okuyucuya sunmaktır. Bu doğrultuda veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenmekte; sonra yorumlanarak birtakım sonuçlara ulaşılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu çalışmada öncelikle TDÖP'de yer alan okuma kazanımlarının yaratıcı okuma ölçütlerine uygunluğu belirlenmiş, ardından kazanımlar, önceden oluşturulan temalara göre sınıflandırılıp yorumlanmıştır. Böylelikle programda yaratıcı okumaya uygun olan kazanımlar tespit edilmiş ve okuma kazanımları içerisindeki oranı ortaya konmuştur.

Geçerlik ve Güvenirlik

TDÖP'deki okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluğunu tespit etmeyi amaçlayan bu araştırma, nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalarda verilerin güvenirliliğinin sağlanması için kodlayıcılar arası uyum değerine bakılmaktadır. Bu araştırmada toplanan verilerin güvenirliliğinin sağlanması için iki veya daha fazla araştırmacının birbirlerinden bağımsız olarak analiz ettiği nitel bulguların karşılaştırılması yoluna gidilmiştir. Analizcilerin üçgenlemesi, iki veya daha fazla kişiye aynı verinin bağımsız olarak analiz ettirilmesi ve sonucun karşılaştırılmasıdır (Patton, 2014). Bu araştırmada da veriler, iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak analiz edilmiş ve elde edilen sonuçlar, Miles ve Huberman'ın (1994) güvenirlilik formülüne başvurularak değerlendirilmiştir. %99 çıkan uyum değeriyle araştırmanın güvenilir olduğunu görülmüştür. Uzlaşma göstermeyen verilerin de tekrar gözden geçirilmesiyle tüm veriler üzerinde uzlaşma sağlanmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Bu araştırmada, 2019 TDÖP'deki okuma kazanımları yaratıcı okuma ölçütlerine uygunluk durumu bakımından incelenmiş ve bulgular Tablo 3 ve 4'te sunulmuştur:

Tablo 3
TDÖP’de yer alan yaratıcı okumaya uygun kazanımlar (1-4. Sınıflar)

Temalar	Kazanım	Sınıf
Tahmin Etme	Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini/konusunu tahmin eder.	1, 2, 3
	Görsellerle okuduğu metnin içeriğini ilişkilendirir.	3, 4
	Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.	4
Farklı düşünme	Görsellerle ilgili soruları cevaplar.	1, 2, 3, 4
	a) Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.	
	b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.	
	Metindeki gerçek ve hayali öğeleri ayırt eder.	3, 4
	Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.	3
	a) Metindeki problem durumlarının tespit edilmesi ve bunlara farklı çözüm yolları bulunması sağlanır.	
Etkileşimli okuma	Okuma stratejilerini (tahmin ederek okuma) uygular.	3, 4
	Metinle ilgili sorular sorar.	3, 4
	Okuma stratejilerini (soru sorarak okuma) uygular.	4
Metni yeniden oluşturma	Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.	1, 2, 3, 4
Metin dışı anlam kurma	Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.	3, 4
	a) Metindeki durumlarla kendi yaşantıları arasında ilişki kurmaları teşvik edilir.	
	Metinler arasında karşılaştırma yapar.	4
Değerlendirme	Medya metinlerini değerlendirir.	4

Tablo 3 incelendiğinde 2019 TDÖP’deki 1-4. sınıflar düzeyinde yer alan okuma kazanımlarının 14’ünün yaratıcı okumaya uygun olduğu belirlenmiştir. Buna göre tahmin etme kategorisinde ‘görsellerden hareketle okuduğunu metni tahmin etme’ kazanımı 1, 2 ve 3. sınıf; ‘başlıktan hareketle okuduğu metni tahmin etme’ kazanımı sadece 4. sınıf; ‘görsellerle okuduğu metni ilişkilendirme’ kazanımı ise 3 ve 4. sınıf düzeyinde karşımıza çıkmaktadır. Tahmin etme kategorisinde ‘anahtar sözcüklerden hareketle metnin içeriğini tahmin etme, metnin öncesi ve sonrası hakkında tahminlerde bulunma, metnin başını ortasını ve sonunu tahmin etme’ ile ilgili kazanımlara yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 3'te farklı düşünme kategorisinde 4 kazanımın yer aldığı dikkat çekmektedir. Buna göre 'görsellerle ilgili soruları cevaplama' kazanımı 1, 2, 3 ve 4. sınıf; 'okudukları ile ilgili çıkarımlar yapma' kazanımı 3. sınıf; 'metindeki gerçek ve hayalî öğeleri ayırt etme' kazanımı 3 ve 4. sınıf; 'metindeki olaylara ilişkin düşüncelerini ifade etme' kazanımı ise 4. sınıf düzeyinde yer almaktadır. Farklı düşünme kategorisinde yer alan 'okudukları ile ilgili çıkarımlar yapma' kazanımı okunan metindeki problem durumunu tespit edip bu problemi çözmek için farklı çözüm yolları üretme anlamında kullanılmıştır. Yine bu kategoride yer alan 'görsellerle ilgili soruları cevaplama' kazanımı; resim ve karikatür yorumlama, bir haberi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durma biçiminde ele alınmıştır.

Tablo 3'te etkileşimli okuma kategorisinde okuma stratejilerine yer verilmiştir. Buna göre 4. sınıf düzeyinde yer alan soru sorarak okuma ve 3. sınıf düzeyinde yer alan tahmin ederek okuma stratejilerinin yaratıcı okuma becerisine uygun olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca etkileşimli okuma kapsamında 3 ve 4. sınıf düzeyinde yer alan 'okuduğu metinlerle ilgili sorular sorma' kazanımının da yaratıcı okumayla ilgili olduğu düşünülmektedir.

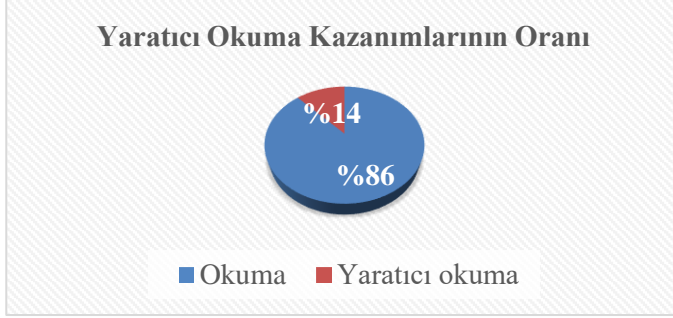
Tablo 3'te metni yeniden oluşturma kategorisinde tüm sınıf düzeylerinde yalnızca 'metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirleme' kazanımı kullanılmıştır. Bunun dışında formda yer alan ölçütlerden hiçbiri metni yeniden oluşturma kategorisinde bir kazanım olarak yer almamıştır. Metni devam ettirme, metnin bir bölümünü yeniden oluşturma, metni dramatize etme, metne karakter ekleme/metinden karakter çıkarma, metni farklı bir formda yeniden yaratma gibi etkinliklere bu kategoride yer verilmemiş olması dikkat çekici bir bulgudur.

Tablo 3'te metin dışı anlam kurma kategorisinde 'okudukları ile ilgili çıkarımlar yapma' kazanım açıklamasında yer alan 'metindeki durumlarla kendi yaşantısı arasında ilişki kurma' ifadesi, metin dışı anlam kurma becerisi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca 4. sınıf düzeyinde yer alan 'metinler arasında karşılaştırma yapma' kazanımı da metinler arasılığı vurgu yapan yaratıcı okumayla ilgili diğer bir kazanımdır.

Tablo 3 incelendiğinde değerlendirme basamağında 'medya metinlerini değerlendirme'ye yönelik bir kazanıma yer verilmiştir. Öğrencinin okuduğu metni beğenip beğenmediğini gerekçeleriyle ifade etmesine yönelik bir kazanıma ise yer verilmediği belirlenmiştir.

Şekil 1

TDÖP’deki (1-4. Sınıflar) yaratıcı okuma kazanımlarının oranı

Şekil 1’e göre TDÖP’de (1-4. sınıflar) akıcı okuma, söz varlığı ve anlama alt basamaklarında 103 adet okuma kazanımı olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanımların 14 tanesinin yaratıcı okumaya uygun olduğu görülmektedir. Oran olarak bakıldığında ise programdaki yaratıcı okumaya uygun kazanımların %14, okuma kazanımlarının ise %86 oranında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde 2019 TDÖP’deki 5-8. sınıflar düzeyinde yer alan okuma kazanımlarının 15 tanesinin yaratıcı okumaya uygun olduğu belirlenmiştir. Buna göre tahmin etme kategorisinde ‘görsellerden ve başlıktan hareketle okuduğunu metni tahmin etme’ kazanımı 5-8. sınıf düzeyinde karşımıza çıkmaktadır. Tahmin etme kategorisinde ‘anahtar sözcüklerden hareketle metnin içeriğini tahmin etme, metnin öncesi ve sonrası hakkında tahminlerde bulunma, metnin başını ortasını ve sonunu tahmin etme’ ile ilgili kazanımlara ortaokul düzeyinde de ilkökul düzeyinde olduğu gibi yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 4’te farklı düşünme kategorisinde 4 kazanımın yer aldığı dikkat çekmektedir. Buna göre ‘metindeki gerçek ve kurgusal olanı ayırt etme, okudukları ile ilgili çıkarımlar yapma, görsellerle ilgili soruları cevaplama’ kazanımları 5-8. sınıf düzeyinde yer almaktadır. Bu kategoride yer alan ‘okudukları ile ilgili çıkarımlar yapma’ kazanımı metindeki neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durma anlamında kullanılmıştır. Yine bu kategoride yer alan ‘görsellerle ilgili soruları cevaplama’ kazanımı; resim ve karikatür yorumlama, bir haberi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durma biçiminde ele alınmıştır.

Tablo 4
TDÖP'de yer alan yaratıcı okumaya uygun kazanımlar (5-8. Sınıflar)

Temalar	Kazanım	Sınıf
Tahmin Etme	Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.	5, 6, 7, 8,
	Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.	5, 6, 7, 8
	Okudukları ile ilgili çıkarımlarda bulunur.	5, 6, 7, 8
Farklı Düşünme	a) Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur.	
	Görsellerle ilgili soruları cevaplar.	5, 6, 7, 8
	a) Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.	
	b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.	
	Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.	5, 6, 7, 8
Etkileşimli Okuma	Metinle ilgili sorular sorar.	5, 6, 7, 8
	Okuma stratejilerini (tahmin ederek, soru sorarak, okuma tiyatrosu) kullanır.	5, 6
	Okuma stratejilerini (tartışarak okuma) kullanır.	7
	Okuma stratejilerini (tartışarak ve eleştirerek okuma) kullanır.	8
	Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.	5, 6, 7, 8
Metni yeniden oluşturma	Metni yorumlar.	5, 6, 7, 8
	a) Yazarın bakış açısını fark etmeleri, olayları ele alış şeklini yorumlamaları, öznel ve nesnel yaklaşımları ve öğrencilerin metinle ilgili kendi bakış açılarını ifade etmeleri sağlanır.	
	Metnin içeriğine farklı/uygun başlık/başlıklar belirler.	5, 6, 7, 8
Metin dışı anlam kurma	Metinle ilgili soruları cevaplar.	5, 6, 7, 8
	a) Metin içi ve metin dışı anlam ilişkileri kurulur.	
Değerlendirme	Metinler arasında karşılaştırma yapar.	5, 6, 7, 8
	Medya metinlerini değerlendirir/analiz eder.	5, 6, 7, 8

Tablo 4'te etkileşimli okuma kategorisinde yaratıcı okuma stratejilerine yer verildiği görülmektedir. Buna göre programda tahmin ederek, soru sorarak ve canlandırarak okuma stratejileri 5 ve 6. sınıf düzeyinde; tartışarak okuma 7 ve 8. sınıf düzeyinde; eleştirerek okuma ise yalnızca 8. sınıf düzeyinde yer almıştır.

Bunun yanı sıra bu kategoride tüm sınıf düzeylerinde yer alan ‘okuduğu metinlerle ilgili sorular sorma’ kazanımının da etkileşimli okuma kapsamında yaratıcı okumayla ilgili olduğu düşünülmektedir.

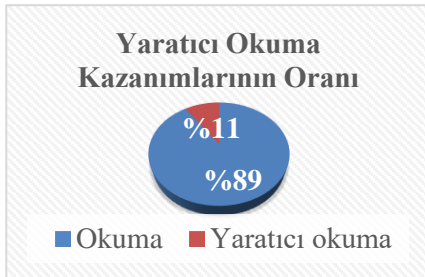
Tablo 4’te metni yeniden oluşturma kategorisinde tüm sınıf düzeylerinde ‘metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirleme, metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretme, metni yorumlama’ kazanımlarına yer verilmiştir. ‘Metni yorumlama’ kazanımı kapsamında yazarın bakış açısını fark etme, olayları ele alış şeklini yorumlama, öznel ve nesnel yaklaşımları tespit etme ve metinle ilgili kendi bakış açısını ifade etme becerileri ele alınmıştır. Bu kategoride yer alan ‘metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretme’ kazanımı hem metni yeniden oluşturma hem de farklı düşünme kapsamında değerlendirilebilecek üst düzey bir yaratıcı okuma kazanımıdır.

Tablo 4’te metin dışı anlam kurma kategorisinde ‘metinle ilgili soruları cevaplama’ kazanımının açıklaması olarak belirtilen ‘metin içi ve metin dışı anlam ilişkileri kurma’ açıklamasına yer verilmiştir. Yine aynı şekilde ‘metinler arasında karşılaştırma yapma’ kazanımı da okunan metni konu, karakter, zaman, mekân, tür gibi özellikleriyle kıyaslamak anlamına gelen bir kazanımdır. Metinler arasılık, üst düzey bir okuma biçimi olup yaratıcı okumanın da temel unsurlarından biridir.

Tablo 4’te değerlendirme basamağına yönelik olarak da ilkökul düzeyindeki gibi ‘medya metinlerini değerlendirme ve analiz etme’ye yönelik bir kazanıma yer verilmiştir. İlkokul düzeyinde yalnızca değerlendirme becerisine yer verilmişken ortaokul düzeyinde değerlendirme ve analiz etme gibi üst düzey becerilere yer verilmiştir.

Şekil 2

TDÖP’deki (1-4. Sınıflar) yaratıcı okuma kazanımlarının oranı

Şekil 2’ye göre TDÖP’deki (5-8. sınıflar) akıcı okuma, söz varlığı ve anlama alt basamaklarında 142 adet okuma kazanımı olduğu tespit edilmiştir. Bu

kazanımların 15 tanesinin yaratıcı okumaya uygun olduğu görülmektedir. Oran olarak bakıldığında ise programdaki yaratıcı okumaya uygun kazanımların %11, okuma kazanımlarının ise %89 oranında olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

2019 TDÖP'de yer alan 1-8. sınıf okuma kazanımlarının yaratıcı okuma becerisine uygunluğunu tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, toplam 245 okuma kazanımı incelenmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda, programdaki toplam 27 kazanımın yaratıcı okuma becerisine uygun olduğu tespit edilmiştir. İlkokul düzeyinde 103 okuma kazanımının 14'ünün, ortaokul düzeyinde ise 142 okuma kazanımının 15'inin yaratıcı okumaya uygun olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı okuma becerisine uygun kazanımların hangi kategoride yer aldığına bakıldığında ise ilkokul ve ortaokul düzeyinde 'farklı düşünme' kategorisinde daha fazla kazanıma yer verildiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte 'değerlendirme' kategorisinin ise her iki seviyede (ilkokul ve ortaokul) en az kazanıma sahip olan kategori olduğu belirlenmiştir.

2019 TDÖP'de ilkokul ve ortaokul düzeyinde yaratıcı okumaya uygun olan ortak kazanımlar şöyledir:

1. Görsellerle ilgili soruları cevaplar.
 - a) Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmeleri sağlanır.
 - b) Haberi/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerinde durulur.
2. Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin içeriğini/konusunu tahmin eder.
3. Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklar belirler.
4. Metinle ilgili sorular sorar.
5. Metindeki gerçek ve hayalî öğeleri/gerçek ve kurgusal olanı ayırt eder.
6. Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar.
 - a) Metindeki problem durumlarının tespit edilmesi ve bunlara farklı çözüm yolları bulunması sağlanır.
 - b) Metindeki durumlarla kendi yaşantıları arasında ilişki kurmaları teşvik edilir.
 - c) Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur.
7. Görsellerle okuduğu metnin içeriğini ilişkilendirir.

8. Okuma stratejilerini (tahmin ederek, soru sorarak, canlandırarak, tartışarak ve eleştirerek okuma) uygular.
9. Metinler arasında karşılaştırma yapar.
10. Medya metinlerini değerlendirir/analiz eder.
11. Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.
12. Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümler üretir.
13. Metni yorumlar.
 - a) Yazarın bakış açısını fark etmeleri, olayları ele alış şeklini yorumlamaları ve öğrencilerin metinle ilgili kendi bakış açılarını ifade etmeleri sağlanır.

Yukarıda sıralanan kazanımlar genel olarak öğrencilerin okurken hayal güçlerini kullanabilmesine, okuduklarındaki gerçek ve hayalî öğeleri ayırt edebilmesine, okuduklarını kendi yaşamıyla ya da günlük olaylarla ilişkilendirebilmesine, okuduğu metindeki problem durumlarına farklı çözüm yolları üretebilmesine, yazarın bakış açısı ile kendi bakış açıları arasında benzerlik ve farklılıklar bulabilmesine, okuduklarını özgün ve farklı bir biçimde yeniden sunabilmesine, görsel olarak sunulan bilgiyi farklı şekillerde yorumlayabilmesine, görsellerle okudukları metni ilişkilendirebilmesine, metinler arasında çeşitli yönlerden karşılaştırma yapabilmesine böylelikle yaratıcı ve aktif bir okur olabilmesine olanak sağlamaktadır.

Kazanımlar incelendiğinde görsel olarak sunulan bilginin nasıl algılandığını tespit etmeye yönelik ifadeler yaratıcı okuma kapsamında değerlendirilmiştir. Resim, müzik, dans ve beden dili okumalarının yer aldığı yaratıcı okuma etkinlikleri, okumayı birçok disiplini kapsayan yönüyle ele alması açısından önemlidir (Kasap, 2019, s. 22). Yaratıcı okuma bir öyküyü dramatize ederken, müzik dinlerken, dans ederken, görsel sanatlar ile ilgilenirken veya yeni ve farklı bir karakter ya da temaya bürünürken kullanılan bir okuma türüdür (Boothby, 1980'den akt. Yurdakal, 2018, s. 124).

Öğrencilerin görsellerle okuduğu metni ilişkilendirmesi, metinle/görselle ilgili sorulara cevap vermesi ya da sorular sorması gibi kazanımlar, zihnin yaratıcı bir eylemde bulunmasına olanak sağlamaktadır. Bunun yanı sıra programda görsel okuma kapsamında '*Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.*' ile '*Medya metinlerini değerlendirir/analiz eder.*' kazanımlarına da yer verilmiştir. Yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi harekete geçiren sorular, öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini de geliştirir. Düşünmeyi harekete geçiren sorular, yeni fikirler üretmeyi sağladığı için yaratıcılığın da temel unsurlarındandır. Zihne takılan sorulara cevap arama sürecinde yaratıcılık becerisi gelişmektedir (Güfta ve Zorbaz, 2008; Büyükalın, 2016). Ancak ilgili araştırmalar, öğretmenlerin gerek

sınıf ortamında gerekse yazılı ve sözlü sınavlarda öğrencilerine yönelttikleri soruların üst düzey düşünme becerisini geliştirmeye yönelik olmadığını aksine alt düzey becerileri ölçmekle sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır (Aktaş, 2017). Bu açıdan sınıf içi etkinliklerde özellikle metin sonu sorularında öğretmenlerin kesin ve doğru bir yanıt beklemek yerine öğrencilerin hayal güçlerini geliştirici yanıtlar vermeleri özendirilmelidir.

Yaratıcı bir okumanın ilk basamağı meraktır (Kasap, 2019; Yurdakal, 2018). Bu nedenle bu çalışmada görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu ya da içeriğini tahmin etme kazanımı, yaratıcı okuma kapsamında değerlendirilmiştir. Özgün fikirler üretme bu aşamada devreye girmektedir. Ancak programda anahtar kelimelerden hareketle metni tahmin etme, metnin öncesini ya da sonrasını tahmin etme, metnin bir bölümünü (başını, ortasını ya da sonunu) tahmin etme gibi kazanımlara yer verilmediği belirlenmiştir.

'Okunan metnin içeriğine uygun bir başlık belirleme' kazanımı metni yeniden üretmek anlamına gelen önemli bir kazanımdır. Öğrencilerin yaratıcı okuma ve yazma etkinlikleri kapsamında metne yeni başlıklar bulmaları orijinal fikir üretmeleri demektir. Dolayısıyla yaratıcı okuma çalışmaları kapsamında bu tip etkinliklere yer verilmesi gereklidir.

Bu araştırmada metindeki gerçek ya da kurgusal öğeleri ayırt etme kazanımı da yaratıcı okuma kapsamında değerlendirilmiştir. Öğrencinin okuduğu metinde gerçek ya da hayali öğeleri tespit edebilmesi üst düzey bir beceridir. Metnin tür özelliklerini de bilmeyi gerektiren bu kazanım, yaratıcı okuma etkinlikleri kapsamında öğrencilerin hayal güçlerini de kullanmalarını sağlamaktadır.

Metinler arasılık yaratıcı okuma için önemli becerilerden biridir. Üst düzey bir okuma becerisi olan metinler arası okuma, ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin okudukları metinleri konu, tema, tür, kahraman ve çeşitli açılardan birbiriyle karşılaştırmaları anlamına gelmektedir. Bu araştırmada incelenen okuma kazanımları içerisindeki '*Metindeki durumlarla kendi yaşantıları arasında ilişki kurmaları teşvik edilir.*' ile '*Metinler arasında karşılaştırma yapar.*' ifadeleri dikkat çekmektedir. Postmodern metinlerin önemli bir yönü olan metinler arasılık, yazarlar ve metinler arasında ortak bir bağ kurmak demektir. Kimi zaman dar bir çerçevede iki-üç yazar arasında kalan bu bağ kimi zaman da asırlar boyu devam eden bir süreklilik arz eder (Bulut, 2018, s. 5). Her metin diğer metinlerle veya dış dünyadaki olgularla ilişki içindedir. Bu bağlamda metinler arasılık metnin kaçınılmazıdır. Ancak metinler arasılığı fark etmek için üst düzey bir okur olmak gereklidir (Ögeyik Coşkun, 2008, s. 6). Metinler arasılıkta bireyin deneyimlerini okuma sürecine katması önem arz etmektedir. Birey eski yaşantılarına ve öğrendiklerine bakarak mevcut okuma metnini yapılandırır ve yeni bir metin

ortaya koyar. Yaratıcı okuma aşamasında ise birey metnin ötesine gidip kendi deneyimlerini kullanarak metni tekrardan üretmektedir (Adams, 1968'den akt. Yurdakal, 2018, s. 124). Şayet okuyucu okuma sürecinde kendi deneyimlerini, yazarın yaşantısını ve metnin yazıldığı şartları göz önünde bulundurur, okuduklarına kendi tahmin ve yorumlarını da katarsa okuma eyleminden yazarın anlatmak istediğinden daha fazlasını alabilir (Kasap, 2019, s. 18). Işıksalan da (2018), metinler arası okumayı üstbilişsel bir beceri olarak değerlendirmiş ve öğrencilerin metinler arası okuma yoluyla yaratıcı okuma becerilerini geliştirdiklerini ortaya koymuştur.

Araştırma sonuçlarına göre yaratıcı okumaya uygun kazanımların sınıf seviyelerine dağılımında bir dengesizlik göze çarpmaktadır. Kazanımların sarmal yapısı göz önünde bulundurulduğunda hangi kazanımın hangi sınıf seviyesinde yer alması gerektiği de önem kazanmaktadır. Buna göre ilkököl düzeyindeki kazanımlardan '*Görsellerden hareketle okuyacağı metnin içeriğini/konusunu tahmin eder.*' kazanımı ilk üç sınıf düzeyinde yer almaktayken '*Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder.*' kazanımı sadece 4. sınıf düzeyinde yer almaktadır. Benzer şekilde ilkököl düzeyinde '*Okudukları ile ilgili çıkarımlar yapar. Metindeki problem durumlarının tespit edilmesi ve bunlara farklı çözüm yolları bulunması sağlanır.*' kazanımı yalnızca 3. sınıf düzeyinde yer almaktadır. Oysa öğrencinin okuduğu metinle ilgili çıkarımda bulunarak metinde ifade edilen sorunlara farklı çözüm yolları bulması yaratıcı okuma için önemli bir beceridir. Fakat bu kazanıma üst düzey bir düşünme becerisi gerektirdiği için ilköğretimin ilk kademesinde yer verilmesi doğru olmayabilir. Ancak 3. sınıfta yer verilen kazanıma 4. sınıfta neden yer verilmediği anlaşılmamaktadır.

Yaratıcı okumanın en önemli boyutlarından biri olan okuma stratejilerinin de ilkököl düzeyindeki durumuna bakıldığında yalnızca tahmin ederek ve soru sorarak okumaya yer verildiği dikkat çekmektedir. Tahmin ederek okuma 3 ve 4. sınıfta, soru sorarak okuma stratejisi ise sadece 4. sınıfta kullanılmıştır. Bununla birlikte '*Metinle ilgili sorular sorar.*' kazanımı da 3 ve 4. sınıf düzeyinde yer almıştır. Yılmaz'a (2014) göre etkileşimli okuma, yaratıcı okumanın önemli bir aşaması olup beden dili, ses tonu, jest ve mimikleri ayrıca kostüm ve dekor unsurlarını da içeren bir okuma şeklidir. Bu tür bir okuma da canlandırarak okuma ya da dramatizasyon gibi okuma stratejilerini içermektedir. Drama çalışmaları yaratıcı okuma becerilerinin geliştirilmesinde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biridir (Yurdakal, 2018, s. 139).

Ortaoköl düzeyindeki kazanımların ise sınıf düzeylerine dağılımında daha dengeli bir durum göze çarpmaktadır. Buna göre '*Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.*' (6, 7, 8. sınıf), '*Okuma stratejilerini (tahmin ederek,*

soru sorarak, okuma tiyatrosu) kullanır.' (5, 6. sınıf), *'Okuma stratejilerini (tartışarak okuma) kullanır.'* (7. sınıf), *'Okuma stratejilerini (tartışarak ve eleştirerek okuma) kullanır.'* (8. sınıf) kazanımları dışındaki diğer tüm kazanımlar tüm sınıf düzeylerinde (5-8. sınıf) tekrar etmektedir. Yaratıcı okuma, esasında üst düzey bir okuma becerisidir. Çünkü yaratıcı okuma sürecinde analiz ve sentez gibi üst düzey zihinsel beceriler kullanılmaktadır. Bu kapsamda özellikle ilkökul 1. ve 2. sınıflarda yaratıcı okuma faaliyetleri sınırlı şekilde yürütülebilir (Yurdakal, 2018, s. 127). İncelenen öğretim programında da bu hususa dikkat edildiği, özellikle tartışarak ve eleştirerek okuma stratejisine yalnızca 7 ve 8. sınıfta yer verildiği görülmektedir. Nitekim Moorman ve Ram'a (1994) göre de yaratıcı okuma için okuyucunun okuma becerisinde belirli bir seviyede olması gerekmektedir. Yaratıcı okuma yapacak bireyin basit kelime yapılarını, kelimelerin metin içindeki anlamlarını ve kompleks söz dizimi kurallarını bilmesi gerekmektedir. Bu da üst düzey bir okuma işaret etmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde 2019 TDÖP'de yer alan okuma kazanımlarının yaratıcı okumaya uygunluğunu tespit eden bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak TDÖP'deki yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğunu belirlemeye yönelik çalışmaların ortak noktası da programda yaratıcı yazmaya yönelik kazanımlara az yer verilmesidir (Bulut ve Çiftçi, 2014; Uyğun ve Çetin, 2020; Sarıkaya, 2020). Bu çalışmada da benzer şekilde yaratıcı okumaya yönelik kazanımların az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim 245 kazanım içerisinde sadece 27 kazanımın yaratıcı okumaya uygun olması bu sonucu desteklemektedir. Bununla birlikte programda kazanımların hangi oranda yaratıcı okumaya uygun olması gerektiğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Fakat programın genel amaçları, temel ilkeleri ve temalar bölümünde özellikle yaratıcı ve eleştirel düşünme becerisinin önemi vurgulanmaktadır. Buna göre programda Türkçe derslerinde öğrencilerin çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme, analiz etme, görsel okuma, akıl yürütme, uzamsal becerilerini kullanmaları ve geliştirmelerine olanak sağlanması gerektiği ifade edilmektedir (MEB, 2019, s. 10, 15). Dolayısıyla öğrencilerin yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilmek için kazanımların bu anlayış doğrultusunda tasarlanması gerekmektedir.

Yaratıcı okuma etkinliklerinin öğrencilerin düşünme, üretme, sorgulama, sınıflama, analiz etme, eleştirme, planlama ve karar verme becerilerini geliştirmesi gerekmektedir (Uyğun ve Çetin, 2020, s. 10). Yaratıcı okuma ile eleştirel okuma benzerdir. Yaratıcı okumada eleştirel değerlendirmeler önemli bir yer tutar. Çünkü birey okuduğu metinde geçen olayları, yer alan bir fikri ve yazarı daima sorgulama, kendine göre anlamlandırma çabası içerisinde (Yetgin, 2020, s. 3). Bununla birlikte eleştirel okuma, değerlendirme ve muhakeme becerisi gerektirirken yaratıcı okuma, hayal gücü ve serbest çağrışımı ön plana

çıkarmaktadır (Aytan, 2014, s. 652). Han'a göre (2020), yaratıcı okuma etkinlikleri öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini de desteklemektedir.

Öneriler

Günümüzde sorgulayan, eleştiren, problem çözen, yaratıcı düşünen ve özgün fikirler üretebilen bireyler yetiştirebilmek tüm eğitim sistemlerinin temel hedefidir. Bunun için de sınıf ortamında ve sınıf dışı uygulamalarda ezberci anlayıştan uzak bir biçimde bilgiyi günlük yaşamda kullanabilen, analiz ve sentez yapabilen, yaratıcı düşünebilen bireyler yetiştirmek gereklidir. Temel eğitimden yükseköğretime kadar bu becerilerin kazandırılmaya çalışıldığı derslerin başında Türkçe dersi gelmektedir (Aktaş, 2017, s. 103). Bu açıdan TDÖP, öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek şekilde hazırlanmalıdır. Ancak okuma becerisi açısından bakıldığında öğretim programındaki kazanımların yaratıcılığı artıracak nitelikte olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Programda yaratıcı okumaya uygun kazanım sayısının artırılması önerilmektedir. Buna göre ilkökul ve ortaokul düzeyinde yaratıcı okumaya uygun olduğu düşünülen aşağıdaki okuma kazanımlarına yer verilebilir:

- Okuduğu metnin öncesi hakkında tahminlerde bulunur. (1-8. sınıf)
- Okuduğu metnin sonrası hakkında tahminlerde bulunur. (1-8. sınıf)
- Okuduğu metne yeni karakter(ler) ekler. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metni farklı bir formda yeniden yaratır/üretir. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metinle ilgili anahtar kelimeler belirler. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metnin sonunu yeniden kurgular. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metnin bir bölümünü yeniden oluşturur. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metni dramatize eder. (1-4. sınıf)
- Okuduğu metni beğenip beğenmediğini gerekçeleriyle açıklar. (1-8. sınıf)
- Okuduğu metindeki karakterlerle empati kurar. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metne yönelik görseller hazırlar. (1-4. sınıf)
- Okuduğu metinde geçen olayların nedenleri üzerinde düşünür. (5-8. sınıf)
- Yazarın olaylara ya da konuya bakış açısını tespit eder ve kendi bakış açısını ifade eder. (5-8. sınıf)
- Okuduğu metindeki düşüncelerle kendininkiler arasında benzerlik/farklılık bulur. (5-8. sınıf)
- Okuma stratejilerini (empati kurarak okuma, yaratıcı okuma, eleştirel okuma, tahmin ederek okuma, soru sorarak okuma) kullanır. (1-8. sınıf)

Öğretim programlarının yapısı göz önünde bulundurulduğunda kazanımların ve açıklamaların farklı konu ve sınıf düzeylerinde sarmal bir yaklaşımla tekrar edildiği bilinmektedir. Dolayısıyla yaratıcı okuma kazanımlarının da tüm sınıf düzeylerinde seviyeye uygun şekilde tekrar etmesi bir sorun teşkil etmeyecektir.

Yaratıcı okuma, özellikle ilköğretim düzeyindeki öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığı kazandırma, onları edebiyat eserlerini okumaya teşvik etme, onların hayat gerçekleri ve yazınsal gerçekler arasında empati yoluyla benzerlikler/farklılıklar bulmalarını sağlama açısından son derece önemlidir. Ayrıca yaratıcı okuma; öğrencilerin edebiyatın düş ve düşünce dünyasına girmelerini sağlayarak birtakım değerlerin farkına varmalarına, yanlış ya da yozlaşmış inançlar konusunda üretici-yaratıcı taraflarının, örtük yeteneklerinin ortaya çıkmasına olanak vermesi açısından da faydalı bir okuma etkinliğidir (Çotuksöken, 2006, s. 754). Bu açıdan tüm sınıf düzeylerinde yaratıcı okuma etkinliklerinin uygulanmasına olanak sağlayacak kazanımlara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA /REFERENCES

- Aktaş, E. (2017). Öğretmen adaylarının farklı metin türlerine yönelik soru sorma becerilerinin yenilenmiş Bloom taksonomisine göre değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 11(25), 99-118.
- Akyol, H. (2019). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. (17. Baskı). Pegem.
- Ateş, M. (2008). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Düzeyleri ile Türkçe Dersine Karşı Tutumları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aytan, N. (2014). *Türkçe Dersinde Yaratıcı Okuma Uygulamaları*. Yayımlanmamış doktora tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytan, N. (2016). Eğitimde yaratıcı okuma. *Millî Eğitim Dergisi*, 45(209), 295-313.
- Bulut, F. (2018). Metinler arası kavramının kuramsal çerçevesi. *Edebî Eleştiri Dergisi*, 2(1), 1-19.

- Bulut, K. & Çiftçi, Ö. (2014). 2006 Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğu. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 375/384.
- Büyükalın, S. (2016). *Soru Sorma Sanatı*. (2. Baskı). Nobel.
- Cemiloğlu, M. (2004). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Aktüel.
- Çotuksöken, Y. (2006). *Okuma Etkinliği ve Yazınsal Metinler Bağlamında Yaşatıcı-Yaratıcı Okuma Yöntemi*. Ankara Üniversitesi II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu gelişmeler, sorunlar ve çözüm önerileri, 4-6 Ekim 2006.
- Foster, J. (2005). *Yaratıcılık Fabrikası*. Optimist.
- Güftâ, H. & Zorbaz, K. Z. (2008). İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi yazılı sınav sorularının düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 205-218.
- Güneş, F. (2000). *Uygulamalı Okuma Yazma Öğretimi*. Ocak.
- Güneş, F. (2007). *Ses Temelli Cümle Yöntemi ve Zihinsel Yapılandırma*. Nobel.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Modeller ve Yaklaşımlar*. PegemA.
- Han, Ş. (2020). *Yaratıcı Okuma Etkinliklerinin Ortaokul Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hızır, B. (2014). *İlköğretimde Yaratıcı Okumanın Yaratıcı Düşünme Becerisine Etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Honig, A. S. (2001). How to promote creative thinking? *Scholastic Early Childhood Today*, 15(5), 35-40.
- Işıksalan, S. N. (2018). Effects of intertextual reading on creative reading skills. *International Online Journal of Educational Sciences*, 10(4), 273-288.
- İncik, Y. (2012). *Yaratıcı okumanın sınır ötesi*. <https://www.edebiyatdefteri.com/96221-yaratıcı-okur-okumanın-sınır-ötesi/>, Erişim tarihi: 13.03.2021.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (17. Baskı). Nobel.
- Kasap, D. (2019). *Yaratıcı Okuma-Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Yaratıcı Okuma, Okuduğunu Anlama, Yazma ve Yaratıcı Yazma Erişimine Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kıran, A. (2011). *Yazınsal Okuma Süreçleri*. Seçkin.
- Kültür Bakanlığı. (2019). *Türkiye Okuma Kültürü Haritası*. http://medya.bkziletisim.com/TURKIYE_YAYINCILAR_BIRLIGI/OK_UYAY_PLATFORMU_TANITIM_VE_BASIN_TOPLANTISI_YAPILDI/OKUYAY%20Platformu_Konda_Turkiye%20Okuma%20Kulturu%20Arastirmasi%202019.pdf, Erişim tarihi: 13.03.2021.
- MEB. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı 1-8. Sınıflar*. MEB.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Moorman, K. ve Ram, A. (1994). *A Functional Theory of Creative Reading*. Technical report series. College and computing Georgia Institute of Technology.
- Ögeyik Coşkun, M. (2008). *Metinler Arasılık ve Yazın Eğitimi*. Anı.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demi, Çev. Ed.), PegemA.
- Sarıkaya, B. (2020). Yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğu (2015 ve 2018 Türkçe dersi öğretim programları örnekleri). *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 42-55.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. Tudem.
- Sever, S. (2015). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. (5. Baskı). Anı.
- Susar Kırmızı, F. & Kasap, D. (2017). Yaratıcı okuma ve yaratıcı yazma çalışmalarının yaratıcı yazma başarısına etkisi. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2(1), 48-62.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. TDK.
- Temizkan, M. (2008). Bilişsel okuma stratejilerinin Türkçe derslerinde bilgiye dayalı metinleri okuduğunu anlama üzerindeki etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 129-148.
- Torrance, E.P. & Myers, R. E. (1970). *Creative Learning and Teaching*. Dodd, Mead.
- Türkel, A. & Ünlücömert, N. (2013). Öğretici metinlere yönelik yaratıcı okuma uygulaması örneği ve sürece ilişkin öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 8(12), 1345-1358.

- Uyğun, A. & Çetin, D. (2020). 2018 Türkçe dersi öğretim programındaki yazma kazanımlarının yaratıcı yazma becerisine uygunluğu. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(1), 1-13.
- Uzun, G. L. (2009). Yaratıcı bir süreç olarak okuma. *Dil Dergisi*, 143, 7-19.
- Uzun, G. L., Bozkurt, Ü. & Erdoğan, T. (2011). Okuma süreci, okuma çıktıları ve yaratıcı okuma: ilköğretim öğrencileri üzerine gözlemler. G. L. Uzun ve Ü. Bozkurt (Ed.), *Türkçenin Eğitimi ve Öğretiminde Kuramsal ve Uygulamalı Çalışmalar* içinde (s. 181-200). Die Blue Eule.
- Wang, A. Y. (2012). Exploring the relationship of creative thinking to reading and writing. *Thinking Skills and Creativity*, 7, 38-47.
- Yavuz, H. (2018). *Okuma Biçimleri*. Timaş.
- Yetgin, A. (2020). *İlkokulda Okuduğunu Anlama Yaratıcı Okuma Eleştirel Düşünme ve Üstbilişsel Farkındalık: İlişkisel Tarama Modelinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Seçkin.
- Yıldız, M. (2013). İlköğretim 3, 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma motivasyonlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38 (168), 260-271.
- Yılmaz, M. (2008). Türkçede okuduğunu anlama becerilerini geliştirme yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 131-139.
- Yılmaz, M. (2014). Okuma eğitimi. M. Yılmaz (Ed.), *Yeni Gelişmeler Işığında Türkçe Öğretimi* içinde (s. 77-109). PegemA.
- Yılmaz, N. (2009). Yaratıcı drama destekli yaratıcı okuma programı. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 1-28.
- Yurdakal, İ. & Susar Kırmızı, F. (2020). Yaratıcı okuma çalışmalarının ilkökul 4. sınıflarda okuma tutumuna ve okuma başarısına etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 6(1), 1-23.
- Yurdakal, İ. H. (2018). *Yaratıcı Okuma Çalışmalarının İlkokul 4. Sınıfta Okuma ve Yaratıcı Düşünme Becerilerini Geliştirmeye Etkisi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose: This study aimed to determine how suitable the reading outcomes in 2019 Turkish Course Curriculum (TCC) are for creative reading. In accordance with this purpose, answers were sought with the following sub-problems.

1. What is the suitability level of primary school (grades 1-4) reading outcomes in 2019 TCC for creative reading?
2. What is the suitability level of secondary school (5th-8th grades) reading outcomes in 2019 TCC for creative reading?

Method: This study, which aims to determine the suitability level of reading outcomes in 2019 TCC for creative reading, is a qualitative research. In this study, it was tried to determine whether the reading outcomes in 2019 TCC are suitable for creative reading or not by document review method. In the research, "Conformity to Creative Reading Criteria Form" created by the researcher by scanning the relevant literature was used to determine creative reading criteria. Reading outcomes at the level of 1-8 in the program were used as a document in this study. The analysis of the data in the research was made by using descriptive analysis and content analysis techniques. In this study, firstly, the suitability of the reading outcomes in TCC for the creative reading criteria form was determined, then the outcomes were classified and interpreted according to the themes previously created. Thus, the outcomes suitable for creative reading were determined in the curriculum and its ratio in reading outcomes was revealed.

Findings: In this study, which aims to determine the appropriateness of 1-8 grade reading outcomes in 2019 TCC to creative reading skills, 245 reading outcomes in total were examined. As a result of the findings, it was determined that 27 outcomes in the curriculum were suitable for creative reading skills. It was determined that 12 of 103 reading outcomes at primary school level and 15 of 147 reading outcomes at secondary school level were suitable for creative reading. Considering the category of outcomes suitable for creative reading skills, it was determined that there were more outcomes in different thinking categories at primary and secondary school levels. However, evaluation category was determined to be the category with the least outcome at both levels (primary school and secondary school).

Result and Conclusion: When the relevant literature was examined, no study was found to determine the suitability of reading outcomes in 2019 TCC for creative reading. However, it is possible to come across studies to determine the suitability of writing acquisitions in TCC for creative writing (Bulut & Çiftçi, 2014; Uygun & Çetin, 2020; Sarıkaya, 2020). The common point of these studies

is that the curriculum gives less place to outcomes about creative writing. As a matter of fact, the fact that only 27 of the 245 outcomes are suitable for creative reading supporting this result. However, there is no information about to what extent the outcomes in the curriculum should be suitable for creative reading. However, in the general objectives, basic principles and themes section of the curriculum, it is emphasized that especially creative and critical thinking skills are important. Accordingly, it is stated that in the curriculum, students should be allowed to use and develop their skills of inferencing, critical thinking, analyzing, visual reading, reasoning, and spatial in Turkish lessons (MEB, 2019, p.10, 15). According to the results of the research, there is an imbalance in the distribution of the outcomes suitable for creative reading by class levels. Considering the spiral structure of the outcomes, it is also important that which outcome should take place at which grade level. Whereas, a more balanced situation stands out in the distribution of the outcomes at the secondary school level over the grade levels. In order to develop students' creative and critical thinking skills, the outcomes should be designed in line with this understanding. Creative reading activities need to improve students' thinking, producing, questioning, classifying, analyzing, criticizing, planning and decision-making skills (Uygun and Çetin, 2020, p.10). In terms of reading skills, it was concluded that the outcomes in the program were not sufficient to increase creativity. It is recommended to increase the number of outcomes suitable for creative reading in the curriculum.